

Senát je na samosprávy hodně napojen

Od ekologických projektů přes dopravu až po zubaře z Ukrajiny – činnost senátorů je pestrá a různorodá. Nechala nám do ní nahlédnout Jitka Seitlová.

V horní komoře Parlamentu ČR usedla **Jitka Seitlová** už roku 1996, což z ní činí nejdéle sloužící senátorku a živou paměť této instituce. Ve Valdštejnském paláci na Malé Straně zastává nyní pozici místopředsdkyně Senátu a pracuje v organizačním výboru a několika odborných komisích. Základem je pro ni ale práce „v terénu“, ve volebním obvodu číslo 63. Do Přerova pravidelně jezdí, a jak říká, téměř v každé vesnici nachází nějaký „svůj“ příběh, případ úspěšného projektu nebo pomoci konkrétní osobě.

Jak byste charakterizovala svůj obvod?

Je to region Přerovska, Hranicka a Lipnicka, tedy bývalý okres Přerov, ale současně do mého volebního obvodu spadá ještě i obvod Oderska, to je také krásné místo, kde začíná chráněná oblast Poodří. Jsem senátorkou už dlouhý čas a za tu dobu mohu sledovat, jak se region mění a rozvíjí, a některým věcem napomáhat.

Z hlediska počtu obyvatel je největším městem Přerov. Ten od 90. let prodělal obrovské změny. Původně šlo o průmyslovou oblast, byla to výspa Severomoravského kraje. Samotný Přerov měl průmysl strojní, chemický, bylo zde Kazeto nebo firma Meopta. Po roce 1989 se to změnilo. Zůstala Meopta, která ještě do nedávna byla největším komerčním zaměstnavatelem v kraji, a chemička Precheza. Byl ale její produkce vzrostla, z původního počtu dva a půl tisíce zaměstnanců jich dnes má jen několik stovek.

Transformace Přerov opravdu poznamenala a myslím, že do určité míry pořád ještě neseme její důsledky. Původně okresní město ve chvíli, kdy po roce 2000 vznikly kraje, velmi ztratilo. A není jediné. Nejsou zde úřady, instituce, odešla spousta profesně zdatných lidí, střední třída. Vždyť v době mého nástupu do Senátu měl Přerov kolem padesáti tisíc obyvatel, dneska jich má sotva čtyřicet tisíc. Je to obrovský úbytek, který je samozřejmě ve městě znát.

Po celou dobu, co jsem senátorkou, se snažím hledat cesty, aby Přerov více prosperoval. Není to ale snadné, protože řada nesmírně zdatných místních lidí následně odchází, do Olomouce nebo do Prahy. Znam v Praze mnoho velmi šikovných osobností z Přerova, které působí na úrovni ministerstev, institucí, velkých firem, nebo dokonce i na úrovni Evropské unie. Budeme se muset snažit dál, aby se situace zlepšila. Hledat témata, investice, které by do Přerova vrátily schopné lidi.

Shodou okolností a bohužel ne zcela profesionálních politických rozhodnutí přišel Přerov o letiště a tím o obrovský potenciál specialistů i o daňovou výtěžnost. Otázka přerovského letiště není dodnes docela vyřešená, je tu naděje, že by tam mohlo být vojenské letiště dronů. Nebudou to stovky zaměstnanců, ale jeví se jako perspektivní projekt, na kterém se teď pracuje.

Očekáváme, že situaci napomůže zlepšení průjezdnosti Přerova, kde se buduje dálnice D1 (*psali jsme o ní v únorovém čísle, pozn. aut.*), ale jenom tohle situaci určitě nezachrání. Přerov byl kdysi

významným železničním uzlem a dnes vlastně i tuto pozici do určité míry ztratil.

Teď zrovna vedeme na kraji debatu o tom, že není účelné, aby se všechno soustředilo do krajského města, že je třeba při každém rozhodování více uvažovat, aby se nám nepropadala nejenom okresní město, ale třeba i okraje regionu. Rozumná regionální politika by měla zabránit přehlčení center a úpadku okrajových částí regionu.

Vidím, že vám město i region leží hodně na srdci. Jezdíte tam každé pondělí a komunikujete s občany. S jakými dotazy se na vás zpravidla obracejí?

Občané za mnou přicházejí s řadou námětů, ať už k projednáváním zákonům, nebo když hledají řešení nebo pomoc v tíživých životních situacích. Je to široké spektrum, od problematiky sociální přes zdravotnictví až po oblast dopravy.

Jsou situace, do kterých senátor nemůže vstupovat, zejména řízení a rozhodování soudů. Nemá ani kompetenci vstupovat do správních řízení. Někdy pak stačí poradit, kam se obrátit, jakým směrem postupovat. Občas se stává, že na úřadu dojde ke zjevné chybě, takže na ni upozorníme. Senátoři nemají interpelace, ale můžeme se písemně obracet s žádostí o stanovisko na ministerstva a úřady a tím zčásti napomoci k řešení nebo urychlení případu.

Jako senátorka v tom ale nemáte příliš pravomocí...

Senátor má vlastně jedinou kompetenci: schvalovat nebo

RNDr. Jitka Seitlová

Místopředsedkyně Senátu PS ČR vystudovala přírodní vědy, obor odborná geologie s doktorátem s aplikací geofyziky. Po roce 1990 pracovala na nově formovaném ministerstvu životního prostředí, referátu životního prostředí na Okresním úřadě v Přerově. Do Senátu byla poprvé zvolena v roce 1996 za ODA. Stěžejními otázkami se jí staly ochrana vody, půdy a životního prostředí. „Podařilo se mi také prolomit tabu domácího násilí, zabrzdit restituční tečku na nevydané tisíce náhrad způsobené liknavostí úřadů, podpořit začínající budování dálniční sítě v regionu, pomoci starostům s rozpornými zákony veřejné správy a zejména postavit se proti řadě nespravedlností právního řádu dopadající na běžné občany,“ popisuje senátorka, jež se v roce 2007 na šest let stala zástupkyní Veřejného ochránce práv Otakara Motejla. Momentálně ji tíží nedostatečně řešená problematika komunitní energetiky a otázky související s dostupností zubařů a lékařů v okrajových oblastech regionu. Od r. 2017 je členkou KDU-ČSL.

neschvalovat zákony, zabývat se jimi, vyjadřovat se k nim. Máme možnost pořádat veřejná slyšení, nicméně můžeme být nápomocni, když se věci v systému zkomplikují nebo se dostanou do slepé uličky.

Takových případů bylo za dobu, co působím v senátu, ne stovky, ale opravdu tisíce. Pokud je příčinou chyba v zákonech, pak je možný i senátní návrh změny. Ale musím konstatovat, že situace se od 90. let velmi zlepšila. Tehdy jsme neměli občanské poradny, neměli jsme dluhové či právní poradny, instituce pro zdravotně postižené. Velkou část práce, kterou jsme tehdy vykonávali, dnes zastávají velice dobře nevládní organizace.

Zákony, které schvalujete, jdou napříč celým spektrem toho, co má stát řešit. Nemůžete být specialistou na všechno, kde tedy čerpáte rady?

Ráda si nechám poradit od lidí z regionu. Konkrétně jsme teď například řešili zákon o pozemních komunikacích, kde vznikl problém ohledně předjíždění elektrických vozíčkářů. Na silnicích jich přibývá a z hlediska jejich bezpečnosti není situace dořešena. Je namístě zákon a prováděcí vyhlášky doplnit. A upozornili mě na to právě lidé z mého obvodu.

Jedním z témat tohoto čísla je konečné zrušení projektu kanálu Dunaj – Odra – Labe. Víte, že jste od počátku upozorňovala na jeho nesmyslnost. Musíte cítit určitou satisfakci, že rozum konečně zvítězil. Ale zrovna v Přerově asi doufali, že jim přinese kýženou prosperitu...

Ani v případě uskutečnění tohoto projektu by se Přerov nikdy významným vnitrozemským přístavem nestal. Byl by maximálně překladištěm, což by situaci tohoto krásného města nezachránilo. Podpora projektu byla zejména stanoviskem politické reprezentace města v čele s hnutím ANO, které stálo za bývalým prezidentem.

Jak se tedy myšlenka kanálu vyvíjela a co za ní v této poslední vlně zájmu stálo?

Vybudovat průplav Dunaj – Odra – Labe napadne při pohledu na geografickou mapu každého, kdo se trochu zabývá lodní dopravou. Ale teď si uvědomte, že my jsme střechou Evropy a překonání i zdánlivě krátkých vzdáleností

by bylo náročné. Nejen proto, že existují značné výškové rozdíly, ale také proto, že na obsluhu kanálu potřebujeme množství vody, které je v této oblasti méně. My máme srážkovou vodu, která odtéká, nemáme široká koryta, velké vodní toky, jako je Dunaj v Rakousku. Máme horní části nebo maximálně střední části toků. A to je ten zásadní problém, který hrál roli už v historii. Pokud víme, zmínky o myšlence podobného průplavu jsou už z doby Karla IV. Pak se o tom uvažovalo za Rakouska-Uherska, myšlenka se vynořovala zas a znovu, a vždycky skončila tím, že to není ani reálné, ani ekonomicky výnosné.

Nemluvě o dopadech ekologických...

A to bylo v dobách, kdy jsme ještě měli dost vody, kdy jsme nepřemýšleli o tom, co všechno může takovýto zásah znamenat z hlediska celého vodního režimu, který dnes musíme pečlivě sledovat. Jedna z posledních studií se tvořila někdy v 70. letech, za minulého režimu, který se nezdráhal provádět brutální zásahy do přírody ve stylu „poručíme větru deští“. A ani tehdy nebyl její závěr takový, že by mělo smysl kanál budovat.

Mezitím se zcela změnila požadavky na dopravu, už ta železniční je považovaná za pomalou. A vodní doprava po vnitrozemských kanálech je ještě pomalejší. Potřeba přepravy kamene či těžebních surovin se snížila.

Poslední fáze intenzivní přípravy projektu byla zahájena za doby dnes již minulého prezidenta. Ten se rozhodl, že dotáhne do konce sny někdejších mocnářů. Nahrálo tomu, že přišla Čína s nabídkou účasti. Systém vodní dopravy napříč Evropou, který by do určité míry patřil Číně, to by znamenalo značné bezpečnostní riziko. Jenže vidina velkých peněz způsobila, že se celá minulá vláda premiéra Babiše touto otázkou intenzivně zabývala. Nechala zpracovat podrobnou analytickou studii a z té se snažila dovodit, že je řešení toho průplavu ekonomicky efektivní a že nezpůsobí žádné škody na životním prostředí.

»

V té chvíli jsem si uvědomila vážnost situace. Byla jsem v tom z počátku trochu osamocená. Odborníků na lodní dopravu u nás totiž moc nemáme, a všichni byli do projektu již nějak vtaženi. Podíleli se na přípravách studie, pracovali při ministerstvu... Nakonec se mi podařilo nalézt osobnosti, které rozumí ekonomice dopravy i vlivu na životní prostředí a dokážou to srozumitelně a správně vyhodnotit. Uspořádali jsme v Senátu veřejné slyšení, kde jsme na všechny aspekty upozornili. Dokonce jsme zjistili, že je v řečené studii řada nepřesností i věcných chyb, a nakonec že i to slibované ekonomické vyhodnocení je na hranici možné únosnosti, rizika byla obrovská. Diskuse se ale konečně otevřela, zapojila se do ní široká veřejnost, starostové sepsali své negativní stanovisko a tato vláda se od toho projektu konečně jednoznačně distancovala.

A obcím se uvolnily ruce...

Zatím ještě ne: vláda zrušila usnesení vlády předcházející, která se týkala přípravy realizace, a přijala nové usnesení. To říká, že do 31. 12. tohoto roku mají být připravené podklady, jak přikazuje stavební zákon, aby z rozvojového plánu ČR a z dalších územních plánů všech úrovní mohly být územní rezervy vyřazeny. Bude tedy ještě trvat nezbytný čas, než se bude moci s pozemky volně nakládat. I vláda musí respektovat zákonné lhůty.

Původní profesí jste hydrogeoložka, takže máte k tematice vody blízko...

Pracuji například v senátní komisi Voda – sucho a mimo jiné také podporuji Cenu Adapterra. Oceňujeme ty, kdo pomáhají realizovat opatření na ochranu vody, její zadržení v přírodě, zlepšení života ve městě a podobně. Projekty, s nimiž jsem měla možnost se seznámit, jsou opravdu přínosem a motivací pro ostatní. Chtěla bych, aby se to, co máme v právních předpisech a strategiích, stalo realitou. Máme neskutečně mnoho koncepcí, spoustu akčních plánů, v zákonech je dána řada povinností. Ty všechny určují, jakým způsobem mají úřady nebo státní instituce dělat kroky, které

pomohou k adaptaci krajiny na situaci, která nastává; kroky, které nám v budoucnu pomohou tady důstojně žít. V praxi ale zatím vidíme jenom spoustu pilotních projektů, zatímco chybí širší zapojení všech a pochopení, že čas se krátí a klimatické změny nastávají rychleji, než jsme čekali.

Přesto se ale chápání vážnosti klimatických změn od doby klausovské „modré planety“ posunulo.

Příroda sama nám to dala jasně najevo. Máme za sebou reálné zkušenosti z let 1997 až po rok 2020, období povodní a naopak extrémního sucha. Nicméně jak na tu situaci reagovat, jakou cestou jít, to je pořád ještě v mnoha ohledech velká debata.

Všichni víme, že je potřeba vodu chránit a dbát, aby byla zadržena v krajině, ale narážíme na hledisko zemědělců a jejich zájem extenzivně pěstovat. Je potřeba, aby si uvědomili, že pokud to nezměníme, i zemědělská výroba může být ohrožena.

V našem regionu máme připravený nádherný záměr ohledně řeky Bečvy, jak a kde by mohla meandrovat a zároveň se čistit pomocí šterků. Ale jde opět o pilotní projekt. My u nás víme jak na to, ale pak se bohužel záměr dostává v praxi do střetu s nejrůznějšími dalšími zájmy.

Je také důležité, abychom peníze, které na podobné projekty přichází z evropské unie, investovali rozumně, chránili rozpočty a nešli do zbytečně nákladných projektů. A to je úkol vlády, politiků na úrovni kraje, a nakonec i nás senátorů.

Jak funguje vztah mezi Senátem a samosprávami?

Existuje jednak řekněme formální cesta, kdy se každý zákon, který nějakým způsobem ovlivní život obcí, vždycky konzultuje s příslušnými svazy samospráv. Na jejich stanovisko čekáme. Ale starostové jsou aktivní nejenom v rámci těchto společenství, obrací se na nás sami a často. Řekla bych, že Senát je v tomto smyslu na samosprávu hodně napojen a daleko víc komunikuje se starosty, než Poslanecká sněmovna. Je to dáno také tím že senátoři jsou voleni přímo pro konkrétní menší volební obvody, se kterými se více ztotožňují.

Právě se zabýváte zákonem o komunitní energetice, což je žhavé téma...

To téma jsem otevřela tady v Senátu kulatým stolem a potěšilo mne, že na jeho základě se urychlilo projednání návrhů potřebných právních předpisů. V tuto chvíli by měl být připraven „lex komunitní energetika 2“ novelizace energetického zákona. Neustále se ale doladuje, protože nejsou dořešené věci právě ve prospěch obcí a těch, kdo chtějí komunitní energetiku provozovat. Jde zejména o problém nahrazení fázového měření součtovým, které je pro drobné výrobce obnovitelné energie spravedlivější.

Kromě toho mě zaměstnává také otázka nedostatku zubařů, což obce a celé regiony velice trápí. Usilujeme o to, aby se při zajištění dostatečné kvality mohli u nás uplatnit zubaři například z Ukrajiny, ale i z jiných zemí s dodatečnou kvalifikací. Naše pravidla získání licence jsou ve srovnání například se Slovenskem a Polskem příliš složitá. ●

Dita Hradecká